

# SLOVENSKI NAROD

izhaja vsak dan popoldne izvenredne nedelje in praznike. // Inzerati do 80 petih vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati petih vrst Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. // „Slovenski Narod“ velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— // Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO  
LJUBLJANA, Knafjeva ulica št. 5  
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 // NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 // CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 // JESENICE: Ob kolodvoru 101 // SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5 // Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

## Po razgovorih v Parizu in Ženevi:

## Pogajanja med Londonom in Moskvo pred zaključkom

Med Halifaxom in Majskim ob posredovanju francoskih državnikov sklenjeni kompromis morata sedaj še definitivno odobriti obe vladi

PARIZ, 23. maja. e. V tukajšnjih političnih krogih še vedno posvečajo največjo pozornost pogajanjem z Rusijo. Prevladuje vtis, da je sestanek med Halifaxom in Majskim rodil uspeh. Sedaj je potreben še pristanelek obeh vlad. V vsakem primeru pa pričakujejo, da bo zadeva rešena na jutrišnji seji angleškega ministrskega sveta. Ne dvomijo, da bo angleška vlada pristala na kompromis, ki je bil dosežen po razgovorih v Parizu in Ženevi.

Chamberlain je sicer vse do zadnjega časa vodil zelo previdno politiko, toda nastopila so v zadnjih dneh take okoliščine, da so ga prisilile k spremembi njegovega stališča. V sami vladi je močna struja z lordom Halifaxom na čelu, ki želi, da se pogajanja čim prej uspešno končajo. O priliki razprav v parlamentu so se vsi govorniki, tako laburisti kakor konservativci, zavzemali za zvezo z Rusijo. V tem smislu je posredovala tudi francoska vlada; medtem pa so nastopili še dogodki, ki nujno zahtevajo to zvezo, to je predvsem podpis italijansko-nemškega vojaškega pakta in novi incidenti v Gdansk. Poleg tega tudi Japonska in Španija kažeta tendenco, da se pridružita politiki osi Rim—Berlin.

Podrobnosti, o katerih se sedaj razpravljajo, sicer niso znane, toda v glavnih vprašanjih pa vendar že obstoji načrt sporazuma. Francija, Anglija in Rusija so pripravljene preprečiti vsako nadaljnjo spremembo državnih mej z oboroženo silo. Gre v glavnem samo za vprašanje, na kakšen način bi se to moglo najlažje doseči. Po obvestilih, ki se smatrajo za najresnejše, je Anglija predlagala, da Francija in Anglija jamčita meje vseh držav, ki ločijo Nemčijo in Rusijo, in onih, ki meje na Nemčijo. S tem bi bile po mnenju Anglije jamčene tudi meje Sovjetske Rusije, ker Rusija ne more biti popreje napadena, dokler ni napadena ena teh držav. Če bo ena teh držav, ki imajo jamčene meje, napadena, ji bosta Anglija in Francija prisločili na pomoč in s tem nudili pomoč in podporo tudi Rusiji sami.

Ta angleški predlog pa Rusija ne smatra za zadosten. Po njenem mišljenju bi se moglo dogoditi, da ena sosednih držav popusti brez resne obrambe. Na ta način bi se Rusija znašla v neposredni nevarnosti, Francija in Anglija pa bi v takem primeru ne bili dolžni prisločiti ji na pomoč.

Francoski načrt pa je tale: Francija, Anglija in Rusija sklenejo sporazum o medsebojni pomoči, ki bi stopil v veljavo takoj, kakor hitro bo ozemlje ene teh treh držav neposredno napadeno. Na podlagi tega bodo, kakor hitro bi prišla neodvisnost ene teh treh držav podpisne trojne sporazume v vprašanje, vse tri velesile takoj pristopile k posvetovanju o medsebojni pomoči, ki bi jo nudile po teh jamstvih.

Kakor javljajo, pričakujejo, da bo Chamberlain na to stališče, ki ga zagovarja tudi lord Halifax, pristal. Trojni sporazum o medsebojni pomoči, kakor ga predlaga Francija, bo moral rešiti še posebne sporazume glede jamstev drugim državam, tako Estonski in Latviji, kakor to predvideva Daladierov načrt.

### Francoski posredovalni predlog

PARIZ, 23. maja. AA. Havas: Dopisnik »Matina« iz Ženeve, da se v dobro obveščenih krogih trdi, da je Francija predložila Angliji in Rusiji sledeče posredovalne predloge:

1. Francija, Anglija in Rusija bi garantirali druga drugi vzajemno pomoč v primeru, da bi bila ena od teh držav neposredno napadena.

2. Sovjetska Rusija bi dala Romuniji in Poljski enake garancije, kakor sta jih jim dali Francija in Anglija.

3. Francija in Anglija bi dali garancije Sovjetske Rusije v primeru posrednega napada, to je ako bi bila Rusija napadena zaradi tega, ker bi izvršila svoje obveznosti napram tretjim državam.

Lord Halifax bo te predloge odnesel v London ter jih predložil svoji vladi. Sovjetski veleposlanik Majski pa jih je že sporočil v Moskvo.

### Stališče drugih držav

LONDON, 23. maja. e. Anglija pričakuje odgovore vzhodnih držav glede projektirane angleško-rusko-francoske zveze. Turčija popolnoma odobrava tak sporazum in tudi Grška je zadovoljna s to zvezo, zlasti glede na svoje tesne odnose s Turčijo.

## Gdanski senat se je opravičil in dal zahtevana jamstva za varnost Poljakov na gdanskem ozemlju

GDANSK, 23. maja. AA. Pat: Senat svobodnega mesta je dal generalnemu komisarju poljske republike v Gdanku zagotovilo, da bodo ukrejeni vsi potrebni ukrepi za zavarovanje varnosti poljskih carinskih inspektorjev ter popolne svobode izvrševanja njihove dolžnosti. Poljski carinski inspektorji so po naro-

čilu višjih carinskih oblasti snoči ponovno prevzeli dolžnost na carinarnici v Kalhofu. Kakor je znano, je bilo poslopje, v katerem se je nahajal carinski inspektorat, demoliirano ter so morali zaradi tega urad carinskega inspektorja namestiti začasno v železniški vagon.

## Moč poljske vojske

Sedaj ima Poljska pod orožjem 1 milijon mož, v primeru vojne pa lahko postavi na fronto 4 milijone vojakov

VARŠAVA, 23. maja. e. Po uradnih podatkih ima Poljska v mirnem času pod orožjem 300.000 mož in 45.000 oficirjev in podoficirjev, v primeru vojne pa lahko postavi pod orožje 4 milijone vojštanov. Glavna moč poljske vojske je v pehoti, ki šteje 30 divizij v mirnem času. Vsaka divizija ima dodeljeno protiletalsko in protitančkovsko artiljerijo, težke in lahke strojnece, bataljon pionirjev in čete za vzdrževanje zvez, ter posebne motorizirane oddelke za obveščevalno službo. Zelo močna je tudi konjenica, ki šteje v mirnem času 3 polke lahke konjenice, 27 polkov ulanov, 10 pol-

kov konjeniških strelcev in 10 polkov za posebno službo. Tudi v letalstvu je Poljska znatno napredovala in ima sedaj 1250 linijskih letal, prav toliko pa v rezervi. Za bombnike ni številčnih podatkov. Najboljši tip je »Lodze«, ki razvija 260 milj na uro in nosi 2500 kg obremenitve, drugi tip aviolan-lovca pa razvija hitrost 290 angleških milj na uro in je zgrajen popolnoma iz kovine. Vojaški strokovnjaki priznavajo, da je poljska vojska odlično organizirana in izvrstno opremljena. Sedaj ima Poljska pod orožjem blizu 1 milijon mož.

## Kakšna bo usoda Gdanska Mandat DN poteče februarja 1940 — Londonske informacije o nemških namerah

LONDON, 23. maja. br. V zvezi z zadnjimi dogodki v Gdanku in tukajšnjih političnih in diplomatskih krogih živo komentirajo govor, ki ga je imel pretekli petek nemški propagandni minister Götter na nekem zborovanju. Götter je v tem svojem govoru s posebnim poudarkom naglasil, da sta sedaj v razpravi Gdansk in poljski koridor ter da se to vprašanje ne bo odstavilo z dnevnega reda poprej, predno ne bo rešeno v zadovoljstvo Nemčije. Berlinski dopisnik »Daily Telegrapha« poroča v zvezi s tem, da se more ta izjava tolmačiti samo na ta način, da se je Hitler odločil za aneksijo Gdanska z istočasno priključitvijo polj-

skoga koridorja k Nemčiji. V Berlinu naglašajo, da jim narkujejo to predvsem gospodarski, pa tudi drugi razlogi.

ŽENEVA, 23. maja. br. Lord Halifax je včeraj sprejel visokega komisarja Društva narodov v Gdanku prof. Burhardta. ki je sedaj na daljšem dopustu v Švici. Razpravljala sta o položaju v Gdanku Mandat Društva narodov v Gdanku poteče februarja 1940. Dotlej se mora vprašanje Gdanska definitivno urediti. V zvezi s tem krogih naglašajo, da se Društvo narodov ne misli odreči svojih pravic v Gdanku ter da bo kontrola DN vsekakor podaljšana.

sko polikliniko, kar je španskemu narodu poklonil vodja nemškega delavnega pokreta Robert Ley.

### Ernest Toller umrl

NEW YORK, 23. maja. e. Znanega nemškega književnika Ernesta Tollera so našli v njegovi sobi obesnega. Kakor izjavlja policija, je izvršil samomor zaradi neozdravljive bolezni. (Toller je bil znan tudi pri nas, ko se je pred leti udeležil kongresa Pen klubov v Dubrovniku in je nato prepotoval vso Jugoslavijo. Bil je tudi v Ljubljani. O Jugoslaviji je mnogo pisal.)

### Kralj Boris častni doktor berlinske univerze

SOFIJA, 23. maja. i. Kralj Boris je včeraj sprejel deputacijo nemških univerzitetnih profesorjev. Profesor Hoppe je kralju sporočil, da ga je berlinska medicinska fakulteta imenovala za svojega častnega doktorja. Kralj je vsem članom deputacije izročil visoka odlikovanja.

## Sestanek jugoslovenskega in rumunskega zunanjega ministra V popolnem soglasju sta premetrila pereče mednarodne probleme in ugotovila istovetnost s stališčem Turčije

Beograd, 23. maja. Pred obiskom v Ankari se je rumunski zunanji minister Gafencu sestal na krovu vojnega broda na Dunavu v bližini Thurn-Severina z jugoslovenskim zunanjim ministrom dr. Cincar-Markovićem. Oba ministra sta imela daljši razgovor, ki je potekal v duhu globokega vzajemnega prijateljstva in medsebojnega razumevanja.

Temu sestaniku pripisujejo v mednarodnih krogih velik pomen in to tembolj, ker je to v kratki dobi že peti sestanek jugoslovenskega in rumunskega zunanjega ministra, kar je le dokaz najtesnejšega sodelovanja med Jugoslavijo in Rumunijo. Dr. Cincar-Marković in Gafencu sta pri tej priliki izmenjala mišli o najnovejših mednarodnih dogodkih.

Ni dvoma, da je bilo v zvezi s tem v prvi vrsti govora o angleško-turškem paktu. Oba državnika sta pri tem ugotovila popol-

no soglasje s turškim zunanjim ministrom, da je v tem paktu treba gledati predvsem prizadevanje Turčije, da bi zavaruje svoje interese na Sredozemskem morju in v Aziji. S tem se Turčija ni niti najmanj oddaljila od svoje dosedanje politike na Balkanu, politike najtesnejšega sodelovanja z Jugoslavijo, Rumunijo in Grčijo v okviru Balkanske zveze, ki ostane slej ko prej element miru.

Prve dni prihodnjega meseca odpotuje Gafencu na obisk v Ankaro, na povratku pa se bo ustavil tudi v Atenah. Razgovor z jugoslovenskim zunanjim ministrom mu je omogočil, da obvesti turško vlado o stališču Jugoslavije in Rumunije glede perečih evropskih zadev. Dr. Cincar-Marković je svojega rumunškega tovariša obvestil tudi o vtisih z nedavnega obiska Nj. Vis. kneza namestnika v Italiji.

## Rooseveltova poslanica po radiu Mir ne sme pomeniti podreditve slabjšega močnejšemu, marveč mora sloneti na medsebojnem razumevanju

WASHINGTON, 23. maja. (Havas): Zunanji minister Cordell Hull je prebral po radiu naslednjo Rooseveltovo poslanico:

V ponedeljek slavimo otvoritev tedna znanje trgovine in tedna pomorstva. Za nas je to izraz naših ciljev in naše vere. Obe slovesnosti sta združeni z delom za mir. Razširjenje mednarodne trgovine, promet z našimi trgovskimi ladjami in miroljubno razmerje med državami, so še zmerom ideal večine sveta. To razmerje je tudi glavni cilj zunanje politike USA. Naše nade in naši cilji so, da naj miroljubna medsebojna trgovina stane normalnost v mednarodnem razmerju.

Hull je končal svoj govor z besedami:

Pod mirom razumemo mir, ki temelji na medsebojnem razumevanju ne pa na podredivi močnejšemu. Narodi se morajo odločiti, da se ne bodo zatekali k vojni kot sredstvu, ki naj izpodrine pravično diskusijo. Doseči se mora sporazum, ki bo dokončno omejil oboroževanje; to bo prineslo gneto korist vsem državam. Ko bodo ti dogovori sklenjeni, ko bo konec medsebojnega nezaupanja bo tudi bogastvo vsega sveta naraslo in bodo ta bogastva lahko uživali vsi narodi sveta. To je cilj, za katerim stremimo. To je načrt, ki ga moramo uresničiti da izpolnimo svojo dolžnost do nas samih.

## Daljnosežnost pakta Anglije in Turčije

LONDON, 23. maja. Na vprašanja nekoga laburističnega poslanca je ministriški predsednik Chamberlain danes popoldne v spodnji zbornici dal kratko, a zelo zanimivo pojasnilo o pomenu angleško-turškega garancijskega sporazuma. Sporazum, po katerem si Anglija in Turčija vzajemno zagotavljata pomoč v primeru, da bi prišlo v območju Sredozemskega morja zaradi katerega napada do vojne, je vsekakor mogoče tolmačiti tudi tako, da bi se garancije uveljavile, brž ko bi Turčija ne mogla nemoteno izpolniti obveznosti, ki jih je prevzela na osnovi balkanskega pakta.

### Kobilice pustošijo Bolgarijo

SOFIJA, 23. maja. i. V južni Bolgariji so se nenadno pojavili velikanski roji kobilice, ki pustošijo polja in so napravili do zdaj zlasti na sloviti rožnih nasadih ogromno škodo, prav tako tudi na drugih kulturah. K sreči so se pa hkrati pojavile velike jate škorcev, ki uničujejo ogromne množine kobilic.

## Gajda sili zopet v ospredje

PRAGA, 23. maja. e. Snoči so bile razširjene govorice, da bo znani fašistični general Gajda danes stopil v vlado kot notranji minister. Gajda je včeraj izročil predsedniku dr. Hachi spomenik, v kateri zahteva rekonstrukcijo vlade, zakon proti Zidom in dovoljenje za organizacijo fašističnih formacij v posebni stranki.

### Italijansko odlikovanje za Ribbentropa

RIM, 23. maja. i. Italijanski kralj je odlikoval nemškega zunanjega ministra Ribbentropa z visokim redom Anunciate.

### Borzna poročila.

CURIE, 23. maja. Beograd 10.—, Pariz 11.765, London 20.795, New York 444.1875, Bruselj 75.625, Milan 23.38, Amsterdam 238.37, Berlin 178.25, Praga 15.25, Varšava 83.75, Sofija 5.40, Bukarešta 3.25.

Inserirajte v „Sl. Naroda“!

## Politični obzorik

### O živiljenjskem prostoru

V zagrebški »Novi riječi« čitamo tole beležko: »Izdano je bilo geslo, da potrebuje nemški narod več živiljenjskega prostora. Nemški narod mora dobiti v last ozemlja, na katerih bi se lahko širil. To geslo ni novo. Že pred vojno je nemška država trošila silne milijone na tako zvano kolonizacijo na vzhodu, za širjenje nemške kulture v vzhodnih krajih takratne Nemčije. V Vzhodni Prusiji, Poznanju in Pomorju. Po vojni se ta nemška akcija nadaljuje s še večjo intenzivnostjo. Vključ vsemu pa ta nemška kolonizacija ni uspevala. Ravno nasprotno, nemška statistika kaže da se nemško prebivalstvo ne preseljuje z zapada na vzhod in iz velikih mest v pokrajino, marveč, da se ono seli z vzhoda na zapad in iz vasi v velika mesta. V letih 1870 do 1933, torej od ustanovitve drugega rajha pa do Hitlerjevega nastopa, to je do ustanovitve tretjega rajha, se je iz Vzhodne Prusije preselilo okrog milijon ljudi, iz Pomorja 350 tisoč in iz Slezije 900.000. Najmočnejše je bilo to izseljevanje v letih 1925 do 1933, ko je jela nemška država doprinarjati največje žrtve za to kolonizacijo. Po ustanovitvi tretjega rajha se je ta poklet še močnejše razvijal. V dobi od 1933 do 1937 se je prebivalstvo v tako zvani nemški omejni pokrajini zmanjšalo za 2,4%, po nekaterih občinah celo za 15%. Tudi v Pruski Sleziji se je prebivalstvo močno selilo z vzhoda na zapad. Ta pojav je tem pomembnejši, ako uvažujemo, da se navadno sele mladi in zdravi ljudje od 16 do 35 let. Posledica tega je močno padanje porodov. Sicer pa je ta beg s kmetov v mesta čisto prirodni pojav. Nemci so prenehali biti kmečki narod in so danes tipičen industrijski narod, zato ljudje beže iz vasi v mesta. Pomanjkanje delovnih moči po kmetih so morali že davno pred vojno v Nemčiji izpolnjevati z uvozom delavcev iz inozemstva. Pred vojno je samo iz Rusije prihajalo na sezonsko delo v Nemčijo okrog pol milijona delavcev, Poljaki in Malorusi, a iz avstrijske Galicije okrog 300.000. Veliko število Slovencev in drugih Jugoslovancev je odhajalo v industrijske kraje v Nemčiji na težko delo v rudnikih. To uvažanje delovnih moči iz inozemstva je tudi še danes na dnevnem redu. Nemci ne samo ne morejo kolonizirati drugih pokrajin, marveč ne morejo držati niti tega, kar imajo, ker morajo avajati v veliki meri tuje delovne moči.«

### Besede predsednika „Narodne odbrane“

V Dubrovniku so nedavno priredili lepo svečanost v praznjo 30letnico »Narodne odbrane« in v počastitev vidovdanskih herojev Gavril Principa in njegovih tovarišev, med katerimi je bil tudi Dubrovčan Danilo Lič. Na proslavi je prečital generalni tajnik centralnega odbora Narodne odbrane Brunon Pariš poslanico predsednika vojske Ilije Trifunovića-Birčanina, ki radi bolezni ni mogel osebno prisostvovati svečanosti. V tej poslanici poudarja vojvoda: »Živimo v dobi splošnih motenj v mednarodnih odnosih. Tuji nam po svoji spretnosti organizirani in rafinirano izvajajo propagandni govorčijo, da imajo kdove katera država tam neke najboljše top, najboljšo puško, najboljšo strojico, najhitrejši aeroplan in hidroavion, najboljšo motorizirano vojsko, najučinkovitejši strupeni plin in ne vem kaj še vse. Vse to se dela s prozornim namenom, da bi se oslabil naša nacionalna morala in s tem zmanjšala naša odpornost za morebitno obrambo naše države. Obdarovani s heroizmom in oboroženi z visoko moralno gledamo seveda na to s prezir, ker vemo, da je bil moralni element vedno visoko nad materialnim in da je v rokah Mandušića Vukasa vsaka puška morala biti smrtonosna. Toda davno so že prošli tisti časi, ko smo bili slabše opremljeni, kakor naši nasprotniki. Kdor s tem dejstvom ne računa, bo doživel velika presenečenja. Sili borbe, ki je sicer nismo nikoli iskali, mi kajpak želimo živeti z vsemi narodi v prijateljsstvu, ker smo veča najbolj miroljubne rase na svetu — rase slovanke. Ali ako bi nas kdorkoli in kadarkoli napadel, naj se zaveda, da bodo Jugoslavi po leg živih Jugoslovencev branili tudi vsi njeni mrtvi sinovi. Na čelu te strahovite vojske duhov bo car Dušan Silni in kralj Tomislav, Matija Gubec in Karadjordje, Strossmayer in knez Mihailo. Njegov in Prešeren, kralj Peter Osvoboditelj in kralj Aleksander Uedinitelj. Pred njimi kot predhodnica bo stopala četa vidovdanskih herojev s svojim čelnikom Gavrilom Principom. Vojna z mrtvimi je mnogo težja in nevarnejša, kakor vojna z živimi. V takni vojni, bratje in sestre, ni od nasprotnikov še nihče nikoli zmagal... Pred tridesetimi leti, ko je bila osnovana Narodna odbrana, so se, kakor danes, zbirali nad našo domovino temni oblaki. Razpršili so se na konicah naših bajonetov. Potem pa je zasijala zora svobode, po kateri smo stoletja hrepeli, za katero smo živeli in umirali. Tudi ti sedanji temni oblaki ne bodo mogli zasenčiti našega neba, saj ni usahlila naša vera v Boga in v neodoljivo moč naših mišic. Ustanovljena z nalogo, da brani narod pred vsako nevarnostjo, stopa Narodna odbrana v svoje četrto desetletje in zasleduje z budnim očesom vse dogodke, pripravljena, da dolžnost dobrovoljnega čuvarja domovinskih in narodnih interesov izpolni do kraja...«





